

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

Верховний Суд

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Аналітичний огляд рішень Європейського суду з прав людини, що набули статусу остаточних у I кварталі 2025 року

Аналітичний огляд надсилається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить аналіз обставин, які призвели до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

I. Щодо порушення статті 5 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції

Порушення статті 5 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах *«Гнездов проти України»* (заява № 68596/11, рішення від 06.03.2025), *«Буткевич та Закревська проти України»* (заява № 59884/13, рішення від 13.03.2025), *«Корольов та інші проти України»* (заява № 11882/22 та 11 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Старжинська та інші проти України»* (заява № 30464/23 та 8 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Косов та інші проти України»* (заява № 15959/23 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Щегольков та інші проти України»* (заява № 31916/23 та 3 інші заяви, рішення від 23.01.2025), *«Легачов та інші проти України»* (заява № 29773/23 та 7 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Тепляков та інші проти України»* (заява № 53982/22 та 15 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Івченко та інші проти України»* (заява № 25790/23 та 8 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Мартиросян проти України»* (заява № 10838/24, рішення від 13.02.2025), *«Войтенко та інші проти України»* (заява № 34181/23 та 10 інших заяв, рішення від 06.03.2025), *«Мкртчян та інші проти України»* (заява № 34801/23 та 2 інші заяви, рішення від 06.03.2025), *«Кондратьєв та інші проти України»* (заява № 42508/23 та 12 інших заяв, рішення від 06.03.2025), *«Хоменко та інші проти України»* (заява № 37710/23 та 4 інші заяви, рішення від 20.03.2025), *«Багатий проти України»* (заява № 14748/24, рішення від 23.01.2025), *«Тимошенко проти України»* (заява № 26951/23, рішення від

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 49750/5.2.2/22-25 від 07.04.2025

Підписувач Сокоренко Маргарита Степанівна

Сертифікат 382367105294AF9704000000AFB100002D444803

Дійсний з 25.12.2024 10:15:01 по 25.12.2025 10:15:01

20.03.2025), «Рева та інші проти України» (заява № 68519/12 та 2 інші заяви, рішення від 27.03.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне тримання під вартою (рішення *Гнєздов проти України, Буткевич та Закревська проти України, Рева та інші проти України*);
- 2) надмірна тривалість тримання під вартою (рішення *Корольов та інші проти України, Косов та інші проти України, Щегольков та інші проти України, Легачов та інші проти України, Тепляков та інші проти України, Івченко та інші проти України, Мартирисян проти України, Войтенко та інші проти України, Мкртчян та інші проти України, Кондратьєв та інші проти України, Хоменко та інші проти України*);
- 3) відсутність відповідних та достатніх підстав для тримання під вартою (рішення *Багатий проти України, Старжинська та інші проти України, Івченко та інші проти України, Рева та інші проти України*);
- 4) недоліки у провадженні щодо перегляду законності тримання під вартою (рішення *Тимошенко проти України*);
- 5) відсутність або надання неналежного відшкодування за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції (надмірна тривалість тримання під вартою/відсутність відповідних та достатніх підстав для тримання під вартою) (рішення *Корольов та інші проти України, Старжинська та інші проти України, Косов та інші проти України, Івченко та інші проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:**
під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою брати до уваги наявність в Україні системної проблеми неналежних умов тримання під вартою, констатованої у групі справ «Невмержицький/Мельник/Сукачов проти України» (заява № 54825/00), та незаконної, надмірної і необґрунтованої тривалості тримання під вартою, констатованої у групі справ «Ігнатов проти України» (заява № 40583/15, рішення від 15.12.2016, набуло статусу остаточного 15.03.2017);

у кожному випадку розглядати можливість обрання запобіжного заходу, альтернативного триманню під вартою;

не допускати надмірно тривалого розгляду клопотань про зміну або скасування запобіжного заходу підозрюваному/обвинуваченому;

взяти до уваги рішення Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ), прийняте на 1501-ому засіданні (11-13 червня 2024 року), про стан розгляду виконання рішень Європейського суду у групі справ «Ігнатов/Корнейкова/Чанєв проти України» (заяви № 40583/15, № 39884/05, № 46193/13), де було відзначено збільшення кількості судових рішень про

санкціонування тримання під вартою
<https://search.coe.int/cm/eng?i=0900001680b0499c>.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

II. Щодо порушення статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції

Порушення статті 6 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах *«Корольов та інші проти України»* (заява № 11882/22 та 11 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Нев'ядомський та інші проти України»* (заява № 6391/24 та 2 інші заяви, рішення від 16.01.2025), *«Косов та інші проти України»* (заява № 15959/23 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Воленшчак та інші проти України»* (заява № 1696/18 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Шемякін та інші проти України»* (заява № 23951/17 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Жабинець проти України»* (заява № 16706/16, рішення від 16.01.2025), *«Щегольков та інші проти України»* (заява № 31916/23 та 3 інші заяви, рішення від 23.01.2025), *«Легачов та інші проти України»* (заява № 29773/23 та 7 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Тепляков та інші проти України»* (заява № 53982/22 та 15 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Меліхов та інші проти України»* (заява № 19681/21 та 5 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Коптелов та інші проти України»* (заява № 30406/17 та 7 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Івченко та інші проти України»* (заява № 25790/23 та 8 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Войтенко та інші проти України»* (заява № 34181/23 та 10 інших заяв, рішення від 06.03.2025), *«Петрук та інші проти України»* (заява № 636/24 та 2 інші заяви, рішення від 06.03.2025), *«Мкртчян та інші проти України»* (заява № 34801/23 та 2 інші заяви, рішення від 06.03.2025), *«Кондратьєв та інші проти України»* (заява № 42508/23 та 12 інших заяв, рішення від 06.03.2025), *«Онисьченко проти України»* (заява № 33188/17, рішення від 20.03.2025), *«Хоменко та інші проти України»* (заява № 37710/23 та 4 інші заяви, рішення від 20.03.2025), *«Снопов проти України»* (заява № 60716/10, рішення від 27.02.2025), *«Бабкініс проти України»* (заява № 8753/16, рішення від 27.03.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) надмірна тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення рішення *Корольов та інші проти України*, *Нев'ядомський та інші проти України*, *Косов та інші проти України*, *Воленшчак та інші проти України*, *Шемякін та інші проти України*, *Жабинець проти України*, *Щегольков та інші проти України*, *Легачов та інші проти України*, *Тепляков та інші проти України*, *Меліхов та інші проти України*, *Коптелов та інші проти України*, *Івченко та інші проти України*, *Войтенко та інші проти України*, *Петрук та інші проти України*).

України, Мкртчян та інші проти України, Кондратьєв та інші проти України, Оніщенко проти України, Хоменко та інші проти України);

- 2) не повідомлення заявника ані про протест прокурора, ані про апеляційне провадження до засідання позбавило його можливості захистити себе в апеляційному суді, який переглядав остаточну постанову у його справі (недотриманням принципу рівності сторін під час провадження в апеляційному суді) (рішення *Снопов проти України*).
- 3) рішення національних судів не були належним чином обґрунтовані (рішення *Бабкініс проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** забезпечити апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування та вжити відповідні заходи для забезпечення:

дотримання розумних строків судового розгляду справ, що є складовою ефективного правосуддя;

належним чином обґрунтовувати судові рішення;

дотримання засад і принципів здійснення судочинства, зокрема принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом та судом, зокрема надання можливостей, необхідних для підготовки захисту;

здійснення належним чином судових викликів та повідомлень осіб, які беруть участь у справі.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

III. Щодо порушення статті 10 (свобода вираження поглядів) Конвенції

Порушення статті 10 Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі *«Дердін проти України»* (заява № 59204/13, рішення від 13.03.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) національні суди, які зобов'язували заявника спростувати певні відомості, не навели відповідних та достатніх підстав для виправдання втручання у його право на свободу вираження поглядів.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** вжити заходів для:

забезпечення ретельної оцінки тверджень, викладених у процесуальних документах учасниками судового провадження, виходячи від того, чи є вони оціночними судженнями, чи твердженнями щодо фактів.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

IV. Щодо порушення статті 11 (свобода зібрань та об'єднання) Конвенції

Порушення статті 11 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах *«Свердлова та Шевченко проти України»* (заява № 73596/13, рішення від 23.01.2025), *«Буткевич та Закревська проти України»* (заява № 59884/13, рішення від 13.03.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) заборона проведення демонстрацій у центрі міста призвела до зміни організаторами місця проведення *«Маршу Рівності»*, що становило порушення прав заявниць через неможливість взяти участь у заході (рішення *Свердлова та Шевченко проти України*);
- 2) обмеження права заявників на свободу зібрань не мало достатніх законних підстав (рішення *Буткевич та Закревська проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** вжити заходів для:

забезпечення неухильного дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства, зокрема, під час обмеження права на свободу мирних зібрань, особливо під час вирішення питань про проведення масових заходів та забезпечення громадської безпеки і порядку під час проведення таких заходів.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України та Апарат Верховної Ради України.

V. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах *«Корольов та інші проти України»* (заява № 11882/22 та 11 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Орлов та інші проти України»* (заява № 8134/22 та 9 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Нев'ядомський та інші проти України»* (заява № 6391/24 та 2 інші заяви, рішення від 16.01.2025), *«Старжинська та інші проти України»* (заява № 30464/23 та 8 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Косов та інші проти України»* (заява № 15959/23 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Воленшчак та інші проти України»* (заява № 1696/18 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Шемякін та інші проти України»* (заява № 23951/17 та 7 інших заяв, рішення від 16.01.2025), *«Жабинець проти України»* (заява № 16706/16, рішення від 16.01.2025), *«Легачов та інші проти України»* (заява № 29773/23 та 7 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Політун та інші проти України»* (заява № 7037/23 та 13 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Тепляков та інші проти України»* (заява № 53982/22 та 15 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Меліхов та інші проти України»* (заява № 19681/21 та 5 інших заяв, рішення від 23.01.2025), *«Коптелов та інші проти України»* (заява

№ 30406/17 та 7 інших заяв, рішення від 23.01.2025), «Свердлова та Шевченко проти України» (заява № 73596/13, рішення від 23.01.2025), «Івченко та інші проти України» (заява № 25790/23 та 8 інших заяв, рішення від 23.01.2025), «Войтенко та інші проти України» (заява № 34181/23 та 10 інших заяв, рішення від 06.03.2025), «Токар проти України» (заява № 38268/15, рішення від 06.03.2025), «Петрук та інші проти України» (заява № 636/24 та 2 інші заяви, рішення від 06.03.2025), «Мкртчян та інші проти України» (заява № 34801/23 та 2 інші заяви, рішення від 06.03.2025), «Кондратьєв та інші проти України» (заява № 42508/23 та 12 інших заяв, рішення від 06.03.2025), «Семчук та інші проти України» (заяви № 42589/23 та 11 інших заяв, рішення від 20.03.2025), «Хоменко та інші проти України» (заява № 37710/23 та 4 інші заяви, рішення від 20.03.2025), «Оніщенко проти України» (заява № 33188/17, рішення від 20.03.2025), «Щегольков та інші проти України» (заява № 31916/23 та 3 інші заяви, рішення від 23.01.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Корольов та інші проти України, Нев'ядомський та інші проти України, Старжсинська та інші проти України, Косов та інші проти України, Воленичак та інші проти України, Шемякін та інші проти України, Жабинець проти України, Легачов та інші проти України, Тепляков та інші проти України, Меліхов та інші проти України, Івченко та інші проти України, Войтенко та інші проти України, Петрук та інші проти України, Мкртчян та інші проти України, Кондратьєв та інші проти України, Семчук та інші проти України, Хоменко та інші проти України, Оніщенко проти України, Щегольков та інші проти України*);
- 2) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України (рішення *Корольов та інші проти України, Орлов та інші проти України, Косов та інші проти України, Легачов та інші проти України, Політун та інші проти України, Тепляков та інші проти України, Коптелов та інші проти України, Івченко та інші проти України, Войтенко та інші проти України, Кондратьєв та інші проти України, Семчук та інші проти України, Хоменко та інші проти України, Щегольков та інші проти України*);
- 3) відсутність у заявника ефективного національного засобу юридичного захисту щодо його скарги про відмову органів державної влади у видачі йому документа, що посвідчує особу, необхідного для виїзду за кордон (рішення *Токар проти України*);
- 4) відсутність ефективного національного засобу юридичного захисту щодо скарги на порушення права на свободу зібрань (рішення *Свердлова та Шевченко проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** вжити заходів для:

недопущення надмірно тривалого розгляду справ суддями;

належного розгляду скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України;

належного розгляду скарг на обмеження права на свободу мирних зібрань без достатніх на те законних підстав протягом розумних строків;

належного розгляду скарг на рішення територіальних органів/територіальних підрозділів Державної митної служби України, закордонної дипломатичної установи про відмову в оформленні, обміні та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон;

належного розгляду скарг на порушення права на свободу мирних зібрань.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

VI. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту у поєднанні зі статтею 11 Конвенції)

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі *«Буткевич та Закревська проти України»* (заява № 59884/13, рішення від 13.03.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність у заявників ефективного засобу юридичного захисту щодо їхніх скарг на обмеження права на свободу зібрань.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** вжити заходів для:

належного розгляду скарг на обмеження права на свободу мирних зібрань без достатніх на те законних підстав протягом розумних строків.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

VII. Щодо порушення статті 1 Першого протоколу (захист права власності) до Конвенції

Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах *«Дроздик та Мікула проти України»* (заяви № 27849/15 та № 33358/15, рішення від 24.10.2024), *«Федерація профспілкових організацій Чернігівської області» проти України»* (заява № 40633/15, рішення від 09.01.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) втручання у майнові права заявниць було незаконним, не відповідало загальним інтересам суспільства, а також наклало непропорційний тягар через відсутність будь-якої пропозиції щодо відшкодування

відчужених земельних ділянок (рішення *Дроздик та Мікула проти України*);

- 2) втручання у право власності організації-заявниці було незаконним, не пропорційним та не відповідало вимозі щодо суспільного інтересу (рішення *«Федерація профспілкових організацій Чернігівської області» проти України*);

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства з метою захисту майнових прав осіб під час розгляду справ про визнання права власності недійсним;

не допускати у майбутньому прийняття необґрунтованих рішень у справах про визнання права власності недійсним без належної оцінки обставин справи;

забезпечити здійснення суддями повного, всебічного та об'єктивного розгляду справ з метою дотримання справедливого балансу між суспільним та приватним інтересом.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

VIII. Щодо порушення статті 2 Протоколу 4 (свобода пересування) до Конвенції

Порушення статті 2 Протоколу 4 до Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі *«Токар проти України»* (заява № 38268/15, рішення від 06.03.2025).

- 1) відмова органів державної влади у видачі заявнику документа, що посвідчує особу, необхідного для виїзду за кордон, становила втручання у його право на свободу пересування та не було здійснено «згідно із законом».

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** забезпечити неухильне дотримання та ефективне застосування судами положень чинного національного законодавства, Конвенції та практики Європейського суду для недопущення втручання у право на свободу пересування.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

З повними текстами вказаних рішень Європейського суду та їх перекладами українською мовою можна ознайомитися на офіційному сайті Європейського суду HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/eng>).

Додаток: копії стислих викладів рішень.

**Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Маргарита СОКОРЕНКО

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОПТЕЛОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KORTYUELOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 30406/17 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 11163/22 заявник також подав інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

Європейський суд відхилив інші скарги у заяві № 11163/22 на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними скарги на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а решту скарг у заяві № 11163/22 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БАБКІНІС ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BABKINIS v. UKRAINE)
(заява № 8753/16)

Стислий виклад рішення від 27 березня 2025 року

Заявниця подала адміністративний позов до Харківського окружного суду про стягнення несплаченої заробітної плати. Заявниця стверджувала, що вона мала отримати повну заробітну плату на підставі положень Кодексу законів про працю України у зв'язку з «простоем». Заявниця також посилалася на пункт 3 Тимчасового порядку, що регулював становище органів державної влади, які постраждали внаслідок бойових дій у Донецькій та Луганській областях (далі – Тимчасовий порядок), який передбачав, що у випадку переміщення установ з непідконтрольної Уряду території на контрольовану Урядом територію заробітна плата працівників цих установ виплачувалася в повному обсязі за період до переміщення.

13 травня 2015 року Харківський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову заявниці щодо несплаченої заробітної плати пославшись на статтю 34 Кодексу законів про працю та на позицію Міністерства соціальної політики України викладену у листах з метою недопущення порушення бюджетного та трудового законодавства.

Харківський апеляційний адміністративний суд залишив без змін постанову суду першої інстанції, повторивши зазначені міркування суду першої інстанції.

22 грудня 2015 року Вищий адміністративний суд України залишив без змін висновки судів нижчих інстанцій щодо несплаченої заробітної плати.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтями 6 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) що рішення національних судів не були належним чином обґрунтовані. Європейський суд вирішив, що ця скарга підлягає розгляду лише за статтею 6 Конвенції. Заявниця також скаржилася за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції що її позбавили можливості отримати належну їй заробітну плату.

Розглянувши скаргу заявниці Європейський суд зауважив, що застосовні положення Тимчасового порядку розрізняють два періоди і заробітна плата за перший період мала сплачуватися у повному обсязі (без будь-яких умов), а заробітна плата за останній період підлягала сплаті за умови, що установа фактично працювала, а працівники виконували свої функціональні обов'язки. Національні суди не змогли пояснити, чому вони застосували пункт 4 положення Тимчасового порядку стосовно періоду після переміщення органу державної влади до позову заявниці, якщо позов фактично стосувався лише періоду до переміщення, тобто пункту 3 Тимчасового порядку, який регулював цей останній період. До того ж суди не вказали, чому вони розглянули загальні положення Кодексу законів про працю України у контексті необов'язкових листів Міністерства соціальної політики України, обидва з яких стосувалися всіх працівників, у тому числі приватного сектору, а не у контексті обов'язкової постанови Уряду та пункту 3 Тимчасового порядку, які конкретно стосувалися ситуації державних службовців, таких як заявниця.

Європейський суд дійшов висновку, що національні суди не виконали свого обов'язку наводити обґрунтування для своїх рішень та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Європейський суд вирішив, що він розглянув основні юридичні питання, порушені в цій заяві, і тому немає потреби у винесенні окремого рішення у зв'язку зі скаргою за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* прийнятною скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що немає потреби окремо розглядати суть решти скарг за пунктом 1 статті 6 Конвенції;

4. *Постановляє, що:*

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 2 100 (дві тисячі сто) євро, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БАГАТИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BAGATYY v. UKRAINE)
(Заява №14748/24)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відсутність відповідних і достатніх підстав для тримання його під вартою.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд повторив, що відповідно до його усталеної практики за пунктом 3 статті 5 Конвенції існування обґрунтованої підозри, що ув'язнений вчинив злочин, є обов'язковою умовою для законності тривалого тримання під вартою. Однак зі спливом деякого часу органи судової влади повинні навести підстави, які б виправдовували продовження позбавлення свободи. Такі підстави мають бути «відповідними» та «достатніми», а компетентні національні органи влади повинні демонструвати «особливу ретельність» під час здійснення провадження.

Також Європейський суд нагадав, що органи влади повинні переконливо обґрунтувати будь-який період тримання під вартою, яким би коротким він не був, та зобов'язані розглянути альтернативні засоби забезпечення присутності особи у судовому засіданні.

Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі національні суди не навели відповідних і достатніх підстав для тримання заявника під вартою, та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю відповідних і достатніх підстав для тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУТКЕВИЧ ТА ЗАКРЕВСЬКА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BUTKEVYCH AND ZAKREVSKA v. UKRAINE)
(заява № 59884/13)

Стислий виклад рішення від 13 березня 2025 року

Заявники неодноразово у певні дати 2012-2013 років хотіли провести мирні зібрання біля будівлі Генеральної прокуратури України. Проте Окружний адміністративний суд міста Києва своїми постановами від 17 вересня 2012 року та від 28 лютого 2013 року заборонив проведення усіх мирних зібрань перед будівлею Генеральної прокуратури України у період з 17 вересня до 31 грудня 2012 року та з 01 березня до 30 квітня 2013 року відповідно. Заявники подавали апеляційні та касаційні скарги на вказані постанови, які або були залишені без задоволення як необґрунтовані, або суди відмовляли у їх задоволенні.

18 березня 2013 року після невдалої спроби провести мирне зібрання другу заявницю доставили до відділу міліції, де вона написала пояснення стосовно того, що сталося перед будівлею Генеральної прокуратури України. Щодо заявниці було порушено кримінальну справу за невиконання судового рішення (стаття 382 Кримінального кодексу України). Крім того, заявниця просила працівників міліції порушити кримінальне провадження за статтею 340 Кримінального кодексу України («Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів і демонстрацій» – далі стаття 340), оскільки вони перешкодили їй провести мирне зібрання. Заявницю відпустили через три години.

19 березня 2013 року кримінальне провадження щодо другої заявниці було закрито у зв'язку з відсутністю *corpus delicti*, розслідування за статтею 340 станом на 10 березня 2023 року тривало.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 10 і 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що органи державної влади перешкоджали їм у проведенні публічних заходів, які вони запланували на 27 грудня 2012 року, 14 і 18 березня 2013 року; за статтею 13 Конвенції на відсутність у них ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтями 10 і 11 Конвенції; друга заявниця скаржилася за пунктом 1 статті 5 Конвенції, що тримання її під вартою 18 березня 2013 року не було виправданим, а також за статтею 13 Конвенції на відсутність у неї ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з її скаргою за пунктом 1 статті 5 Конвенції. Європейський суд вирішив, що скарга за статтями 10 і 11 Конвенції має розглядатися лише за статтею 11 Конвенції.

Оскільки заявники подали заяву до Європейського суду 12 вересня 2013 року, скарга щодо мирного зібрання 27 грудня 2012 року була подана поза межами встановленого шестимісячного строку. З огляду на зазначене Європейський суд відхилив цю частину заяви на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як неприйнятну.

Розглянувши скаргу заявників щодо проведення мирних зібрань 14 і 18 березня 2013 року, Європейський суд зауважив, що коли органи державної влади перешкодили заявникам провести ці мирні зібрання, вони справді посилалися на постанову суду від 28 лютого 2013 року. Європейський суд зазначив, що він детально розглянув законодавчі положення, на яких ґрунтувалася ця постанова, і встановив, що вони не відповідали вимогам Конвенції щодо якості закону. Зокрема, стаття 39 Конституції України та стаття 182 Кодексу адміністративного судочинства України, взяті окремо чи у сукупності, не були достатньою законною підставою для встановлення обмежень права на свободу зібрань. Як результат Європейський суд констатував порушення статті 11 Конвенції щодо обох заявників.

Щодо скарги за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції Європейський суд зауважив, що заявники дізналися про існування постанови суду від 28 лютого 2013 року 13 і 18 березня 2013 року відповідно. Як результат, вони не мали ефективної можливості оскаржити цю постанову до запланованих мирних зібрань. Крім того, оскільки розслідування скарги другої заявниці за статтею 340 триває уже понад 10 років, цей засіб юридичного захисту також не міг вважатися ефективним. Європейський суд дійшов висновку, що у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтею 11 Конвенції. Отже, було порушено статтю 13 Конвенції щодо обох заявників.

Під час розгляду скарги другої заявниці за пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд звернув увагу, що існування кримінального провадження щодо заявниці не могло виправдати

тримання її під вартою. Європейський суд зауважив, що Уряд не зазначив законних підстав і обґрунтування для тримання її під вартою, а також не надав жодних документів у зв'язку з цим. Таким чином тримання заявниці під вартою не мало законних підстав і було порушено це положення.

Щодо скарги другої заявниці за статтею 13 Конвенції у поєднанні з пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що з огляду на факти справи, доводи сторін і свої попередні висновки немає потреби ухвалювати окреме рішення щодо питання прийнятності та суті цієї скарги.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скарги обох заявників за статтями 11 і 13 Конвенції щодо мирних зібрань 14 і 18 березня 2013 року відповідно, а також скаргу другої заявниці за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 11 Конвенції щодо обох заявників;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції щодо обох заявників;
4. *Постановляє*, що було порушено підпункт «с» пункту 1 статті 5 Конвенції щодо другої заявниці;
5. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги другої заявниці за статтею 13 Конвенції щодо відсутності ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з її скаргою за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції;
6. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) першому заявнику – 5 900 (п'ять тисяч дев'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) другій заявниці – 9 800 (дев'ять тисяч вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (iii) другій заявниці – 2 400 (дві тисячі чотириста) євро в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у Суді, та додатково суму будь-якого податку, що може їй нараховуватися;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВОЙТЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VOYTENKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 34181/23 та 10 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 34181/23 та № 40671/23 заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією. У заяві № 5113/24 заявник також висунув інші скарги за статтею 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників у заявах № 34181/23 та № 40671/23 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги заявника у № 5113/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на неналежні умови тримання під вартою, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 5113/24 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВОЛЕНШЧАК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VOLENSHCHAK AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 1696/18 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГНЕЗДОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GNEZDOV v. UKRAINE)
(Заява № 68596/11)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконне тримання його під вартою. Заявник також висунув інші скарги за статтею 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. З огляду на свою практику з цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тримання заявника під вартою не відповідало пункту 1 статті 5 Конвенції та констатував порушення цього положення Конвенції.

Інші скарги заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Оголошує* прийнятними скарги щодо незаконного тримання під вартою, а решту скаргу у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
3. *Постановляє*, що:
- (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену у таблиці в додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДЕРДІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DERDIN v. UKRAINE)
(Заява № 59204/13)

Стислий виклад рішення від 13 березня 2025 року

Заявник, головний редактор і видавець журналу «Все про охорону праці», написав та опублікував статтю про Асоціацію «Укрексперт» (далі – Асоціація) – об'єднання юридичних осіб, яке надавало послуги у галузі промислової безпеки і використання та охорони надр.

Асоціація подала позовну заяву проти заявника з вимогою, щоб він спростував свої твердження. Проте Шевченківський районний суд міста Києва (далі – суд першої інстанції) відмовив у задоволенні цього позову, вказавши, що твердження заявника були оціночними судженнями, які ґрунтувалися на інформації, отриманій з офіційних джерел.

В апеляційній скарзі Асоціація просила суд зобов'язати заявника «спростувати інформацію», відповідно до наданого переліку.

Апеляційний суд міста Києва (далі – апеляційний суд) скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив рішення не на користь заявника, зобов'язавши його спростувати відповідні відомості у найближчому випуску журналу. Він також зобов'язав заявника сплатити 332 гривні (приблизно 30 євро). Для обґрунтування свого рішення суд процитував різні положення законодавства та зазначив, що «твердження заявника не були оціночними судженнями», а «факти, на яких [заявник] ґрунтував свої оціночні судження, [не були] беззаперечними».

У відкритті касаційного провадження заявнику було відмовлено.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 6 і 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що суди проігнорували його аргументи та не навели достатніх підстав для ухвалення своїх рішень, а також, що судові рішення, ухвалені не на його користь, становили порушення статті 10 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд погодився, що рішення судів, ухвалені не на користь заявника, становили втручання в його права, і таке втручання було встановлено законом та переслідувало законну мету захисту репутації або прав інших осіб. Однак, Європейський суд зауважив, що з аргументації апеляційного суду незрозуміло, чи вважав він твердження заявника твердженнями щодо фактів чи оціночними судженнями, а тому висновки апеляційного суду фактично є взаємовиключними. У зв'язку з цим Європейський суд нагадав, що коли суди не розрізняють оціночні судження та твердження щодо фактів, це є невивірковим підходом до оцінки висловлювання і несумісним зі свободою думок, основоположним елементом статті 10 Конвенції.

Європейський суд також зазначив, що апеляційний суд не звернув увагу на контекст, у якому були висловлені твердження, або на мету, яку переслідував заявник, публікуючи статтю. Він також не взяв до уваги посаду заявника як головного редактора та видавця журналу і не здійснив будь-який аналіз статусу асоціації-позивача, яка, вочевидь, відігравала важливу роль у досягненні цілей, що становлять суспільний інтерес, а саме, забезпечення промислової безпеки та охорони надр. Крім того, апеляційний суд не намагався встановити баланс між необхідністю захисту репутації асоціації-позивача та правом заявника на свободу вираження поглядів.

Враховуючи зазначене Європейський суд дійшов висновку, що національні суди не «застосували стандарти, які відповідали принципам, втіленим у статті 10 Конвенції», і не навели відповідних та достатніх підстав для виправдання втручання, а тому втручання у право заявника на свободу вираження поглядів не було «необхідним у демократичному суспільстві». Отже, було порушено статтю 10 Конвенції.

Щодо скарг заявника за статтею 6 Конвенції Європейський суд, беручи до уваги факти справи, доводи сторін і свої попередні висновки, вказав, що основні юридичні питання, порушені у цій справі, вже було розглянуто, а тому немає потреби розглядати решту скарг заявника.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятною скаргу за статтею 10 Конвенції;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 10 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги за статтею 6 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 2 000 (дві тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДРОЗДИК ТА МІКУЛА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DROZDYK AND MIKULA v. UKRAINE)
(заяви № 27849/15 та № 33358/15)
Стислий виклад рішення від 24 жовтня 2024 року

Справи стосуються визнання недійсними прав власності заявниць на земельні ділянки, якими вони користувалися та володіли протягом багатьох років, у зв'язку з тим, що ці земельні ділянки входили до меж смуг відведення залізниці і, таким чином, ніколи не мали передаватися у приватну власність.

Перша заявниця на підставі рішення національного суду від 2005 року оформила право власності на спадкове майно за своїм померлим чоловіком, що складалося з житлового будинка та земельної ділянки. 07 грудня 2009 року сільська рада затвердила технічну документацію на земельну ділянку, одна частина якої була під будинок, а інша для садівництва. У 2010 році заявниця отримала державний акт на право власності на дві земельні ділянки. Більша ділянка, на якій очевидно розташований будинок заявниці, межує із залізничною колією.

У січні 2014 року Державне територіально-галузеве об'єднання «Львівська залізниця» (далі – ДТГО «Львівська залізниця») подало цивільний позов проти заявниці та сільської ради, вимагаючи скасувати рішення останньої від 07 грудня 2009 року та визнати право власності недійсним. Як стверджувало ДТГО «Львівська залізниця», земельні ділянки заявниці частково накладалися на смугу відведення залізниці згідно з планами будівництва залізниці 1949 року. ДТГО «Львівська залізниця» також посилялося на декілька документів радянських часів щодо використання земельних ділянок залізницею, а також на Земельний кодекс України та Закон України «Про транспорт», які передбачають, що земельні ділянки, що входять до меж смуг залізниці є частиною земель залізничного транспорту і є державною власністю.

Сільська рада та заявниця заперечили проти цих скарг, вказуючи, що виділення земельних ділянок заявниці було законним, оскільки ДТГО «Львівська залізниця» не мало офіційного права власності на відповідні земельні ділянки.

Сторожинецький районний суд своїм рішенням від квітня 2014 року задовольнив позовні вимоги ДТГО «Львівська залізниця», головним чином, повторивши його аргументи, скасував рішення сільської ради від 07 грудня 2009 року та визнавши недійсним державний акт на право власності заявниці в тих частинах, в яких її земельні ділянки накладалися на смуги відведення ДТГО «Львівська залізниця».

У червні 2014 року Апеляційний суд Чернівецької області скасував рішення суду першої інстанції та встановив, що ДТГО «Львівська залізниця» не довело, що його право на спірну земельну ділянку було належним чином оформлене, хоча це вимагалось як радянським законодавством, чинним на момент будівництва відповідної залізничної колії, так і сучасним законодавством України.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) остаточною ухвалою скасував рішення апеляційного суду та залишив у силі рішення районного суду та його обґрунтування. Верховний Суд України у свою чергу відмовив заявниці у допуску її заяви про перегляд справи на підставі неоднакового застосування норм матеріального права у зв'язку з необґрунтованістю.

Другій заявниці селищна рада рішенням від 20 липня 2006 року затвердила складену заявницею технічну документацію на земельну ділянку, якою, як стверджувала заявниця, її сім'я користувалася з 1946 року. У грудні 2006 року заявниця отримала державний акт на право власності на земельну ділянку.

У березні 2014 року заступник прокурора області разом із ДТГО «Львівська залізниця» та Міністерством інфраструктури України подав позов про скасування рішення селищної ради та визнання права власності заявниці недійсним. Прокурор послався на технічний план будівництва залізниці 1962 року, згідно з яким частина земельної ділянки, яка належала заявниці, перетиналася із земельною ділянкою, нібито відведеною під залізницю.

Прокурор, зокрема, посилався на низку документів радянських часів щодо використання земельних ділянок залізницею, а також на Земельний кодекс України та Закон України «Про транспорт», які визначали, що земельні ділянки, що входили до меж смуг відведення залізниці, є частиною земель залізничного транспорту та є державною власністю. Заявниця не погодилася,

зазначивши, що стандартна смуга відведення для місцевих залізниць становила двадцять три метри, а її земельна ділянка була розташована приблизно за двадцять метрів від колії.

У вересня 2014 року Шевченківський районний суд міста Львова відмовив у задоволенні позову прокурора, встановивши, що ДТГО «Львівська залізниця» не мало прав власності на відповідну земельну ділянку, а технічний план 1962 року не міг свідчити про наявність таких прав. Суд також встановив, що зі сторони, яка виходить на залізничну колію, відповідна земельна ділянка заявниці межувала з проїздом, який належав до «земель загального користування», тому вона безпосередньо не межувала із залізничною колією.

Апеляційний суд Львівської області скасував це рішення та задовольнив апеляційну скаргу прокурора. Суд дійшов висновку, що селищна рада не мала повноважень розпоряджатися відповідною земельною ділянкою без попереднього отримання згоди ДТГО «Львівська залізниця», і тому її рішення мало бути визнане незаконним. Хоча суд зазначив, що лише частина ділянки заявниці накладалося на земельну ділянку, на яку претендувало ДТГО «Львівська залізниця», він визнав її право власності недійсним загалом.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив заявниці у відкритті касаційного провадження, визнавши, що рішення суду апеляційної інстанції було законним та обґрунтованим, а викладені доводи не довели існування недоліків у висновках суду апеляційної інстанції.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що визнання їхніх прав на земельні ділянки недійсними було незаконним і непропорційним, а також висунули різні скарги за статтею 6 Конвенції.

Під час розгляду скарг заявниць Європейський суд розглянув, чи було це втручання законним, переслідувало загальні інтереси та чи було пропорційним.

Розглядаючи питання законності Європейський суд зауважив, що національні суди посиляючись на низку положень законодавства у своїх рішеннях, дійшли різних висновків. Такі різні підходи виникли у зв'язку з браком чіткості та точності у відповідному національному законодавстві. Так, суди, які ухвалювали рішення не на користь заявниць, обґрунтовували це тим, що земельні ділянки були розташовані у межах смуги відведення залізниці. Водночас, суди, які ухвалювали рішення на користь заявниць, обґрунтовували це тим, що ДТГО «Львівська залізниця» не мало офіційно оформленого права на відповідні земельні ділянки, тому їх не можна було витребувати у заявниць.

Щодо законної мети Європейський суд визнав, що існує загальний інтерес у збереженні смуг відведення вздовж залізничних колій, оскільки вони є заходом безпеки, який спрямований на забезпечення безпечної та ефективної роботи залізничного транспорту й захисту населення. Попри це, спірні земельні ділянки десятиліттями розташовані у безпосередній близькості до залізничних колій.

Першій заявниці та її чоловіку, якому земельна ділянка була виділена після будівництва залізничної колії, ніколи не перешкоджали у користуванні цією земельною ділянкою до 2014 року. Навіть після рішення про визнання її права власності недійсним перша заявниця досі зареєстрована власником відповідних земельних ділянок.

Щодо пропорційності втручання у мирне володіння заявницями майном Європейський суд зазначив, що у контексті скасування помилково наданих майнових прав принцип «належного урядування» може не лише покладати на органи державної влади обов'язок діяти оперативно у виправленні їхньої помилки, а також потребувати виплати адекватної компенсації чи іншого виду належного відшкодування колишнім добросовісним власникам. Проте у ситуації заявниць Європейському суду не було надано жодних переконливих аргументів, які б довели існування будь-якого чіткого національного законодавства, яке б гарантувало грошову або будь-яку іншу форму відшкодування будь-якої шкоди. Таким чином, заявниці були позбавлені власності без будь-якого відшкодування.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що втручання у майнові права заявниць, окрім того, що викликало серйозні сумніви щодо його законності та відповідності загальним інтересам суспільства, наклало на них непропорційний тягар, оскільки заявницям не було запропоновано жодного відшкодування за відчужені у них земельні ділянки. Як результат Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Щодо скарг заявниць за статтею 6 Конвенції Європейський, враховуючи факти справи, доводи сторін і свої попередні висновки, вирішив, що він розглянув основні порушені заявницями юридичні питання, і немає потреби розглядати прийнятність і суть скарг заявниць за статтею 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги заявниць за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

4. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суть скарг заявниць за статтею 6 Конвенції;

5. *Постановляє*, що:

(а) держава-відповідач повинна забезпечити належними засобами та протягом розумного строку повне повернення прав власності заявницям на відчужені земельні ділянки, або надати заявницям відшкодування у грошовій формі чи у вигляді рівнозначного майна;

(b) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро другій заявниці та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 500 (п'ятсот) євро другій заявниці та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості відшкодування судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на рахунок пані Білевич;

(c) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. Відхиляє решту вимог заявниць щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЖАБИНЕЦЬ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ZHABYNETS v. UKRAINE)
(Заявб № 16706/16)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідного цивільного провадження була несумісною з вимогою «розумного строку» та у нього не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» та що заявник не мав у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільного провадження та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ІВЧЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF IVCHENKO AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 25790/23 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах «Харківський слідчий ізолятор», «Черкаський слідчий ізолятор», «Вінницька установа виконання покарань № 1», «Криворізька установа виконання покарань №3», «Кропивницький слідчий ізолятор» та «Чортківська установа виконання покарань № 26».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Деякі заявники також висунули інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах № 25790/23, № 30592/23 та № 12189/24 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги у заяві № 40439/23 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 40439/23 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим;

4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а)упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b)із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА « КОНДРАТЬЄВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KONDRATYEV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 42508/23 та 12 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

Заявники трималися під вартою у наступних державних установах: «Миколаївський слідчий ізолятор», «Роменська установа виконання покарань (№56)», «Житомирська установа виконання покарань (№8)», «Черкаський слідчий ізолятор», «Чортківська установа виконання покарань (№26)», «Дніпровська установа виконання покарань (№4)», «Вінницька установа виконання покарань (№1)».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 42508/23, № 42511/23 заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією. У заяві № 7717/24 заявник також висунув інші скарги за статтею 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах № 42508/23 та № 42511/23 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги заявника у № 7717/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 7717/24 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОРОЛЬОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOROLYOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 11882/22 та 11 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах «Дніпровська установа виконання покарань № 4», «Вінницька установа виконання покарань № 1», «Ладижинська виправна колонія № 39», «Чернігівський слідчий ізолятор», «Сумський слідчий ізолятор» та «Полтавська установа виконання покарань № 23».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 11882/22 та № 40444/23 заявники подали інші скарги, які порушували питання за Конвенцією. У заявах № 34107/23, № 34555/23 та № 42719/23 заявники також висунули інші скарги за статтею 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах № 11882/22 та № 40444/23 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги у заявах № 34107/23, № 34555/23 та № 42719/23 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах №34107/23, № 34555/23 та № 42719/23 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а)упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б)із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОСОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOSOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 15959/23 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах «Житомирська установа виконання покарань (№ 8)» та «Криворізька установа виконання покарань (№ 3)».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 16599/23 заявник подав інші скарги за Конвенцією. У заявах № 22610/23 та № 22808/23 заявники також висунули інші скарги за статтею 6 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника у заяві № 16599/23 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Європейський суд відхилив інші скарги у заявах № 22610/23 та № 22808/23 на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах № 22610/23 та № 22808/23 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛЕГАЧОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LEGACHOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 29773/23 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державній установі «Київський слідчий ізолятор».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 37877/23, 38202/23, 40611/23 та № 40981/23 заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах 37877/23, 38202/23, 40611/23 та № 40981/23 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МАРТИРОСЯН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MARTYROSYAN v. UKRAINE)
(заява № 10838/24)

Стислий виклад рішення від 13 лютого 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання його під вартою.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявника під вартою була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;
3. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МЕЛІХОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MELIKHOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 19681/21 та 5 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує заяви прийнятними;*
3. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;*
4. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МКРТЧЯН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MKRTCHYAN AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 34801/23 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою. У заяві № 34801/23 заявник висунув інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заяві № 7240/24 заявник також висунув додаткові скарги за статтею 5 Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарг у заяві № 34801/23 Європейський суд, розглянувши всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції.

Додаткові скарги у заяві № 7240/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, оскільки вони не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції, та не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою та інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 7240/24 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «НЕВ'ЯДОМСЬКИЙ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NEVYADOMSKYY AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 6391/24 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОНИЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ONISHCHENKO v. UKRAINE)

(Заява № 33188/17)

Стислий виклад рішення від 20 березня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідного цивільного провадження була несумісною з вимогою «розумного строку» та у нього не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявник не мав у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* скаргу прийнятною;

2. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОРЛОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ORLOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 8134/22 та 9 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у таких державних установах «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)», «Криворізька установа виконання покарань (№ 3)», «Черкаський слідчий ізолятор», «Житомирська установа виконання покарань (№ 8)», «Замкова виправна колонія (№58)», «Ладизинська виправна колонія (№39)».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 8134/22, № 7054/23, № 9717/23, № 25848/23 та № 25854/23 заявники також висунули інші скарги за статтями 3 та 13 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками.

У цій справі Європейський суд зауважив, що якщо від загальної площі камери вирахувати розміщений у камері санітарний вузол, заявники мали у своєму розпорядженні більш ніж 4 кв. м особистого простору, включаючи простір, зайнятий меблями. Однак, навіть якщо жодних питань щодо особистого житлового простору заявників у цій справі не виникає, тривалість тримання заявників під вартою та сукупний вплив побутових умов, в яких вони жили, перебуваючи замкненими у своїх камерах до двадцяти трьох годин на добу, призводять до застосування статті 3 Конвенції.

Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Європейський суд відхилив інші скарги у заявах № 8134/22, № 7054/23, № 9717/23, № 25848/23 та № 25854/23 на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах № 8134/22, № 7054/23, № 9717/23, № 25848/23 та № 25854/23 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПЕТРУК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PETRUK AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 636/24 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних кримінальних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» та що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПОЛІТУН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF POLITUN AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 7037/23 та 13 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у таких державних установах: «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)», «Ладижинська виправна колонія (№ 39)», «Замкова виправна колонія (№ 58)», «Криворізька установа виконання покарань (№ 3)», «Городищенська виправна колонія (№ 96)», «Житомирська установа виконання покарань (№ 8)», «Менська виправна колонія (№ 91)».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Деякі заявники також висунули інші скарги за статтями 3 та 13 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками.

У цій справі Європейський суд зауважив, що якщо від загальної площі камери вирахувати розміщений у камері санітарний вузол, заявники мали у своєму розпорядженні більш ніж 4 кв. м особистого простору, включаючи простір, зайнятий меблями. Однак, навіть якщо жодних питань щодо особистого житлового простору заявників у цій справі не виникає, тривалість тримання заявників під вартою та сукупний вплив побутових умов, в яких вони жили, перебуваючи замкненими у своїх камерах до двадцяти трьох годин на добу, призводять до застосування статті 3 Конвенції.

Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Європейський суд відхилив інші скарги деяких заявників на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а решту скарг – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РЕВА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF REVA AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 68519/12 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 27 березня 2025 року

31 травня 2012 року першого та другого заявників затримали у зв'язку з підозрою в причетності у теракті у Дніпрі напередодні Чемпіонату Європи з футболу (UEFA) 2012 року. 01 червня 2012 року третій заявник був затриманий з тих же підстав. Бабушкінський районний суд міста Дніпропетровська ухвалив постанову про взяття заявників під варту. Перший і третій заявники оскаржили постанову районного суду, проте безуспішно.

Районний суд продовжував строк тримання заявників під вартою – другого заявника до 30 жовтня 2012 року, а першого та третього заявників до 31 жовтня 2012 року. 08 листопада 2012 року Індустріальний районний суд міста Дніпропетровська (далі – суд першої інстанції), який розглядав справу заявників по суті, продовжив строк тримання заявників під вартою, не зазначивши підстав для такого тримання та не вказавши жодних строків.

11 березня 2014 року прокуратура відмовилась від обвинувачень щодо першого та третього заявників у зв'язку з відсутністю доказів, і того ж дня суд першої інстанції постановив звільнити їх.

З 18 червня 2015 року і надалі суд першої інстанції продовжував строк тримання під вартою другого заявника, встановлюючи строки, які тривали від двох до чотирьох місяців.

20 лютого 2018 року другий заявник був визнаний винним за усіма пунктами обвинувачення і йому було обрано покарання у виді позбавлення волі.

Хід розслідування широко висвітлювався в медіа, зокрема, у двох документальних фільмах, знятих у 2012 році, в яких, як стверджувалося, були вказані імена заявників, показані їхні обличчя, та вони були названі виконавцями терористичного акту. У жовтні 2012 року перший заявник подав позов про захист честі та гідності проти однієї з медіакомпаній, яка транслювала один із документальних фільмів, заявивши, що його зміст завдав шкоди його репутації. У лютому 2013 року третій заявник подав аналогічний позов.

Апеляційний суд міста Києва скасував рішення суду першої інстанції, ухваленого на користь першого заявника, та відмовив у задоволенні його позову про захист честі та гідності. Стосовно позову третього заявника про захист честі та гідності, національні суди відмовляли у задоволенні його позову як необґрунтованого, а остаточне рішення у справі було ухвалено Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Суд першої інстанції також відмовив у задоволенні клопотання третього заявника про постановлення окремої ухвали щодо порушення принципу презумпції невинуватості.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржились за пунктами 1 і 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що тримання їх під вартою у період від закінчення досудового розслідування до початку судового розгляду не було санкціоноване жодною ухвалою суду, а також що тримання їх під вартою було загалом невинуватим і надмірним. Перший і третій заявники також скаржились за пунктом 2 статті 6 Конвенції, що публічні твердження державних посадовців порушували принцип презумпції невинуватості. Заявники також скаржились за пунктами 1 і 4 статті 5, статтями 6, 8 і 13 Конвенції на деякі порушення з документуванням їхнього затримання, відсутність ефективного порядку оскарження законності тримання під вартою, необґрунтовану тривалість провадження, а також на обмеження побачень і листування з родичами під час тримання їх під вартою.

Розглянувши скарги заявників за пунктом 1 статтею 5 Конвенції, Європейський суд зазначив, що Уряд не надав ухвалу суду чи будь-яке інше пояснення для виправдання тримання заявників під вартою у період з 30 – 31 жовтня 2012 року, коли закінчився строк дії ухвали суду про тримання їх під вартою, до 08 листопада 2012 року, коли суд першої інстанції розглянув питання про продовження тримання заявників під вартою. Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику нагадав, що практика тримання обвинувачених під вартою без конкретних законних підстав або чітких норм, які б регулювали його ситуацію, є несумісною з принципами юридичної

визначеності і захисту від свавілля. Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням під вартою другого заявника з 30 жовтня до 08 листопада 2012 року та першого і третього заявників – з 31 жовтня до 08 листопада 2012 року.

Розглянувши всі наявні у нього матеріали та, зокрема, з огляду на той факт, що з 08 листопада 2012 року до 11 березня 2014 року перший і третій заявники перебували під вартою на підставі ухвали суду першої інстанції, яка не містила обґрунтування і не встановлювала строку такого тримання, а також, що другий заявник перебував під вартою з 08 листопада 2012 року до 18 червня 2015 року на тих же підставах, Європейський Суд дійшов висновку, що скарги заявників свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у контексті висновків в згаданому рішенні у справі «Харченко проти України».

Європейський суд зазначив, що пункт 2 статті 6 Конвенції не може перешкоджати органам державної влади інформувати громадськість про триваюче розслідування, але вимагає, щоб вони робили це з усією обережністю та обачністю, необхідними для дотримання презумпції невинуватості і що наявні у справі матеріали не доводять, що держава повинна нести відповідальність за пунктом 2 статті 6 Конвенції у цьому випадку. Отже, Європейський суд відхилив ці скарги на підставі підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції, як явно необґрунтовані.

Щодо решти скарг заявників Європейський суд, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у справі, і немає потреби розглядати решту скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги заявників за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконне тримання їх під вартою протягом зазначених в таблиці у додатку періодів та за пунктом 3 статті 5 Конвенції на відсутність обґрунтування тримання їх під вартою протягом зазначених в таблиці у додатку періодів, а скарги першого та третього заявників за пунктом 2 статті 6 Конвенції – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції щодо всіх заявників;

4. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції щодо всіх заявників;

5. *Постановляє*, що немає потреби розглядати прийнятність та суть інших скарг заявників за пунктами 1 і 4 статті 5 й статтями 6, 8 і 13 Конвенції;

6. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити першому та третьому заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди та компенсації судових та інших витрат; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

7. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СВЕРДЛОВА ТА ШЕВЧЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SVERDLOVA AND SHEVCHENKO v. UKRAINE)
(заява № 73596/13)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

У березні 2013 року Київська міська державна адміністрація (далі – адміністрація) затвердила програму святкування Дня Києва, запланованого на 25 травня 2013 року та проведення різноманітних заходів в центральній частині міста.

10 квітня 2013 року друга заявниця, а 22 квітня 2013 року перша заявниця повідомили адміністрацію про свій намір організувати 25 травня 2013 року в центральній частині міста «Марш Рівності» – публічний захід на підтримку прав ЛГБТІ. Адміністрація неодноразово зверталася до заявниць змінити місце проведення маршу, однак вони відмовилися це зробити. Згодом адміністрація повідомила другу заявницю, що звернулася до суду з адміністративним позовом про встановлення обмеження на проведення всіх масових заходів 25 травня 2013 року в «центральної частині міста».

23 травня 2013 року Окружний адміністративний суд міста Києва задовольнив позов адміністрації та заборонив проведення всіх масових заходів у центральній частині міста Києва, посилаючись на статтю 39 Конституції України та статтю 182 Кодексу адміністративного судочинства України. Суд зазначив, що оскільки адміністрація планувала провести низку масових заходів у центрі міста в межах святкування Дня Києва та декілька інших організацій та осіб повідомили адміністрацію про намір провести демонстрації в центрі міста того ж дня, то за таких обставин адміністрація не змогла б забезпечити громадський порядок у центрі міста 25 травня 2013 року, внаслідок чого між учасниками різних заходів могли виникнути конфлікти та сутички.

«Марш Рівності» відбувся 25 травня 2013 року за маршрутом, який відрізнявся від первинно запланованого. За день до заходу організатори змінили маршрут для забезпечення безпеки учасників. Лише учасники, які зареєструвалися на спеціальному вебсайті, були повідомлені про зміну маршруту та змогли взяти участь у марші. Заявниці не брали участі в марші.

Друга заявниця не оскаржувала постанову суду від 23 травня 2013 року.

У липні 2013 року Київський апеляційний адміністративний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу першої заявниці на постанову від 23 травня 2013 року. Вищий адміністративний суд України задовольнив касаційну скаргу першої заявниці та скасував рішення судів нижчих інстанцій, зазначивши, що вони не змогли встановити, що різні масові заходи в центрі міста дійсно могли становити загрозу громадській безпеці та порядку.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтями 10 і 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що захід, який вони мали намір організувати, не зміг відбутися, як було заплановано; за статтею 14 у поєднанні зі статтями 10 і 11 Конвенції, що їхній захід був *de facto* заборонений органами державної влади, оскільки стосувався прав ЛГБТІ; за статтею 13 Конвенції що їхні апеляційні скарги на постанову від 23 травня 2013 року не могли бути розглянуті до запланованої дати проведення заходу. Європейський суд вирішив, що скарга за статтями 10 і 11 Конвенції має розглядатися лише за статтею 11 Конвенції.

Розглядаючи скаргу за статтею 11 Конвенції Європейський суд зазначив, що попри те, що суд першої інстанції заборонив проведення заходу заявниць і всіх масових заходів загалом у запланованому місці, марш все ж таки відбувся, хоча без заявниць та в іншому місці. У зв'язку зі зміною місця проведення марш не могли супроводжувати працівники міліції чи забезпечити його іншими формами охорони працівників міліції від можливих противників. Крім того, Європейський суд проаналізував положення законодавства, на які посилався суд першої інстанції у постанові від 23 травня 2013 року та встановив, зокрема, що стаття 39 Конституції України та стаття 182 Кодексу адміністративного судочинства України, взяті окремо чи в сукупності, не становили достатню законну підставу для встановлення обмеження права на свободу зібрань. Як результат Європейський суд констатував порушення статті 11 Конвенції.

Щодо скарги заявниць за статтею 14 Конвенції у поєднанні зі статтями 10 і 11 Конвенції Європейський суд зауважив, що суд першої інстанції заборонив усі масові заходи в центрі міста 25 травня 2013 року – як ті, що були заплановані на підтримку ЛГБТІ-спільноти, так і спрямовані проти

неї. Таким чином, втручання в права заявниць було ухвалено судом, а не муніципальним органом влади. Заявниці не надали доказів, що суд, який розглядав їхню справу, ставився упереджено до ЛГБТІ-спільноти, тому Європейський суд не мав підстав дійти висновку, що ця постанова була вмотивована упередженістю. З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що ця частина заяви є необґрунтованою та має бути відхилена за пунктом 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги заявниць за статтею 13 Конвенції Європейський суд зазначив, що поняття ефективного засобу юридичного захисту передбачало, що апеляційні скарги заявниць на постанову від 23 травня 2013 року мали бути розглянуті до дати запланованих подій. Суди не були зобов'язані будь-якими законодавчо обов'язковими строками розглянути апеляційні скарги заявниць до запланованої дати проведення маршу, тому доступні заявницям у цій справі засоби юридичного захисту не могли забезпечити належне відшкодування у зв'язку зі стверджуваними порушеннями Конвенції. Європейський суд дійшов висновку, що заявниці були позбавлені ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхньою скаргою на порушення їхньої свободи зібрань та констатував порушення статті 13 у поєднанні зі статтею 11 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скарги за статтями 11 і 13 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 11 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити кожній заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 6 000 (шість тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 2 400 (дві тисячі чотириста) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявницям, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявниць щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СНОПОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SNOPOV v. UKRAINE)
(заява № 60716/10)

Стислий виклад рішення від 27 лютого 2025 року

У серпні 2010 року Апеляційний суд Автономної Республіки Крим (далі – апеляційний суд) розглянув поданий прокурором протест на остаточну постанову суду першої інстанції, якою заявника було виправдано щодо вчинення адміністративного правопорушення. Апеляційний суд задовольнив протест по суті, скасував постанову суду першої інстанції, визнав заявника винним, встановивши при цьому, що застосовний до протесту прокурора десятиденний строк мав бути поновлений, не навівши конкретних підстав для такого рішення.

Заявник стверджував, що його не було повідомлено про судові засідання та протест прокурора у адміністративному провадженні, в якому він був стороною.

Верховний Суд України повідомив заявника, що постанова апеляційного суду оскарженню в касаційному порядку не підлягала. Суд першої інстанції, у приміщенні якого зберігалися матеріали справи, повідомив заявника, що протокол засідання апеляційного суду не вівся.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що апеляційний суд не повідомив його ані про протест прокурора, ані про апеляційне провадження до засідання, що апеляційний суд діяв неправомірно, скасувавши остаточну постанову суду першої інстанції, оскільки він не врахував той факт, що протест прокурора було подано несвоєчасно.

Розглянувши скаргу заявника Європейський суд зазначив, що постанова апеляційного суду не містить вказівок, що заявник або його захисник були повідомлені про протест прокурора чи про відповідне судове засідання. Також у цій постанові ніщо не вказує, що апеляційний суд розглянув питання, чи було заявника належним чином повідомлено та чи було обґрунтованим рішення розглядати справу за його відсутності.

Європейський суд дійшов висновку, що заявник не був поінформований про протест прокурора чи про апеляційне провадження до засідання, і що він не мав можливості захистити себе в апеляційному суді, який переглядав остаточну постанову у його справі та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з недотриманням принципу рівності сторін під час провадження в апеляційному суді.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з недотриманням принципу рівності сторін під час провадження в апеляційному суді;

3. *Постановляє*, що немає потреби окремо розглядати суть решти скарг за пунктом 1 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 000 (три тисячі) євро, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СТАРЖИНСЬКА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF STARZHYNska AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 30464/23 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах «Черкаський слідчий ізолятор», «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)», «Чернігівський слідчий ізолятор» та «Чернівецький слідчий ізолятор».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 30464/23 та № 30598/23 заявники подали інші скарги, які порушували питання за статтею 5 Конвенції. У заявах № 30464/23, № 30598/23, № 35869/23 та № 35872/23 заявники також висунули інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах № 30464/23 та № 30598/23 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги у заявах № 30464/23, № 30598/23, № 35869/23 та № 35872/23 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах № 30464/23, № 30598/23, № 35869/23 та № 35872/23 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а)упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б)із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТЕПЛЯКОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TEPLYAKOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 53982/22 та 15 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Деякі заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заявах № 13467/24 та № 13476/24 заявники також висунули інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Інші скарги заявників у заявах № 13467/24 та № 13476/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах № 13467/24 та № 13476/24 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а)упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б)із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТИМОШЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TYMOSHENKO v. UKRAINE)
(Заява № 26951/23)

Стислий виклад рішення від 20 березня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 4 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на недоліки у провадженні щодо перегляду законності тримання його під вартою.

Розглянувши скаргу заявника, Європейський суд зазначив, що держава, яка запроваджує другий рівень судової інстанції для розгляду питання законності тримання під вартою та клопотань про звільнення з-під варти, повинна в принципі забезпечити, щоб особи, позбавлені свободи, користувалися на етапі оскарження такими самими гарантіями, як і в першій інстанції та констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. «Вирішує, що син заявника, пан Тимошенко, має *locus standi* у провадженні;
2. Оголошує заяву прийнятною;
3. Постановляє, що ця заява свідчить про порушення пункту 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з недоліками у провадженні щодо перегляду законності тримання під вартою;
4. Постановляє, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

СПРАВА «ТОКАР ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF TOKAR V. UKRAINE)

(Заява № 38268/15)

Стислий виклад рішення від 06 березня 2025 року

У 2011 році заявник подав заяву для отримання закордонного паспорта. У жовтні того ж року відділ з громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб Управління Міністерства внутрішніх справ України в Одеській області (далі – відділ з громадянства МВС) відмовив у задоволенні заяви заявника у зв'язку з отриманням інформації, що у травні 1997 року щодо нього була порушена кримінальна справа, у контексті якої до заявника було застосовано підписку про невиїзд. В інформаційно-комп'ютерній системі МВС України була відсутня інформація про результати цього провадження.

Заявник оскаржив відмову до Одеського окружного адміністративного суду (далі – адміністративний суд), стверджуючи, що розміщені в інформаційно-комп'ютерній системі МВС України відомості, на які посилалися органи державної влади, не відповідали дійсності; справа щодо нього була закрита наприкінці 1997 року, але жодної постанови у зв'язку з цим йому надіслано не було. Заявник звернувся до адміністративного суду із проханням про отримання відповідних документів від прокуратури, внесення відомостей про закриття справи до інформаційно-комп'ютерної системи МВС України та вилучення з цієї системи помилкових відомостей. Адміністративний суд відмовив у задоволенні позову заявника, встановивши, що відділ з громадянства МВС правомірно відмовив у задоволенні заяви заявника про отримання паспорта, враховуючи інформацію, що стосовно нього було порушено кримінальну справу, яка вважалася не закритою.

Одеський апеляційний адміністративний суд (далі – апеляційний суд) скасував постанову суду нижчої інстанції та ухвалив постанову на користь заявника. Суд постановив, що відмова у видачі заявнику закордонного паспорта була протиправною і що органи державної влади не зняли із себе тягара доведення і не надали доказів, що заявник усе ще перебував під підпискою про невиїзд у момент подання заяви на отримання закордонного паспорта. Апеляційний суд зобов'язав ГУ ДМС України в Одеській області видати заявнику паспорт та видалити інформацію щодо підписки про невиїзд заявника з інформаційно-комп'ютерної системи МВС України.

У 2013 році заявник отримав закордонний паспорт. Згідно з його твердженнями недостовірні відомості також було видалено з інформаційно-комп'ютерної системи МВС України.

У 2015 році Вищий адміністративний суд України (далі – ВАСУ) скасував постанову апеляційного суду та залишив без змін постанову суду першої інстанції, встановивши, що відділ з громадянства МВС правомірно відмовив у задоволенні заяви про видачу паспорта заявнику, оскільки за наявності інформації про кримінальну справу щодо особи відмова у задоволенні такої заяви була обов'язковою до закінчення кримінального провадження або скасування відповідного запобіжного заходу. ВАСУ зазначив, що ГУ МВС в Одеській області та прокуратура не володіли інформацією щодо результатів справи заявника, яку було передано до суду в 1997 році.

У червні 2016 року заявник отримав інший закордонний паспорт за його заявою.

У період із січня до травня 2013 року, коли адміністративне провадження ще тривало, заявник подав скарги до Приморського районного суду міста Одеси (далі – районний суд), Одеської обласної прокуратури та ГУ МВС України в Одеській області, вимагаючи виправлення, як стверджувалося, недостовірних відомостей в інформаційно-комп'ютерній системі МВС України та винесення офіційної постанови про скасування запобіжного заходу у справі, яка була закрита.

Скарги заявника були залишені без задоволення районним судом та прокуратурою Одеської області на тій підставі, що чинне законодавство не передбачало способу оскарження дії слідчого або внесення змін до інформаційно-комп'ютерної системи МВС України у спосіб, який вимагав заявник. ГУ МВС України в Одеській області повідомило заявника, що у провадженні його органу досудового розслідування ніколи не перебувала справа заявника, яка, вочевидь, була передана до Апеляційного суду Одеської області в грудні 1997 року. Водночас Апеляційний суд Одеської області поінформував заявника, що така кримінальна справа ніколи не надходила до суду.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що відмова у видачі йому закордонного паспорта була незаконною та свавільною, за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції на відсутність у заявника ефективного

національного засобу юридичного захисту у зв'язку з його скаргою за статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника стосовно відмови відділу з громадянства МВС у видачі закордонного паспорта Європейський суд зауважив, що органи державної влади не вжили жодних заходів, щоб перевірити стан кримінальної справи, яка була підставою для відмови у видачі паспорту, а така відмова була схожа на автоматичний захід.

Водночас апеляційний суд, скасувавши постанову суду першої інстанції та визнавши, що відмова у видачі паспорта була свавільною, провів комплексну оцінку всіх наявних елементів. Після того, як постанова апеляційного суду набрала законної сили, заявнику вдалося отримати закордонний паспорт і внести зміни до інформаційно-комп'ютерної системи МВС України. Проте ВАСУ скасував постанову апеляційного суду. Встановивши відсутність в ГУ МВС України в Одеській області інформації про результати кримінальної справи щодо заявника, суд підтвердив заборону на видачу закордонного паспорта.

Європейський суд наголосив, що це обов'язок і відповідальність держави, а не заявника, забезпечувати належне функціонування її правової системи. Це включає ведення точних реєстрів, здійснення розслідувань і безперебійну передачу інформації від одного органу до іншого. Однак у цій справі ВАСУ переклав тягар доведення та зобов'язав заявника нести відповідальність за наслідки очевидного порушення функціонування національної правової системи. Крім того, ВАСУ вчинив так, усвідомлюючи, що за цих обставин заявник не міг би домогтися внесення змін до записів інформаційно-комп'ютерної системи МВС України.

Враховуючи автоматичний характер відмови у видачі паспорта та за відсутності належного судового розгляду національними органами влади, Європейський суд дійшов висновку, що заявник був позбавлений можливості скористатися достатніми процесуальними гарантіями для запобігання ризику зловживання владою з боку органів державної влади, а тому він був позбавлений необхідного захисту від свавілля, забезпеченого йому принципом верховенства права в демократичному суспільстві.

Європейський суд дійшов висновку, що втручання у право заявника на свободу пересування не було здійснено «згідно із законом» та констатував порушення статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції.

Щодо скарги за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що у розпорядженні заявника не було будь-яких доступних йому національних засобів юридичного захисту, здатних задовольнити його скаргу, та констатував порушення статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 2 Протоколу № 4 до Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції;

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 2 000 (дві тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ» ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FEDERATION OF TRADE UNIONS OF CHERNIHIV REGION v. UKRAINE)
(Заява № 40633/15)

Стислий виклад рішення від 09 січня 2025 року

Організація-заявниця була створена в грудні 1990 року як об'єднання профспілок Чернігівської області, у статуті якої було зазначено, що вона є правонаступницею Чернігівської обласної ради профспілок (далі – Чернігівська ОРП, профспілкової організації, створеної ще за радянських часів).

У період з 1983 до 1987 року Чернігівська ОРП побудувала нежитлову будівлю, призначену для використання профспілками, зокрема, для проведення навчальних заходів.

У 2002 році організація-заявниця отримала свідоцтво про право власності на будівлю і використовувала її як «Навчально-методичний центр».

У жовтні 2011 року прокурор області подав позов до Господарського суду Чернігівської області (далі – місцевий суд) про визнання недійсним права власності організації-заявниці та повернення будівлі у державну власність (в особі Фонду державного майна України, далі – ФДМУ), стверджуючи, що Чернігівська ОРП ніколи не була незалежною організацією, оскільки до 1990 року всі профспілки в Радянському Союзі були загальносоюзними громадськими організаціями і що Постановою від 10 квітня 1992 року (далі – Постанова № 2268) Верховна Рада України передала ФДМУ все належне колишнім загальносоюзним громадським організаціям майно. Таким чином, спірна будівля, побудована Чернігівською ОРП, належала державі і не могла бути законно зареєстрована як майно організації-заявниці.

У грудні 2011 року місцевий суд задовольнив позовні вимоги прокурора, по суті погодившись з його аргументами.

Це рішення у червні 2014 року було скасовано Київським апеляційним господарським судом (далі – апеляційний суд), який дійшов висновку, що профспілки могли володіти майном і таке майно прирівнювалося до приватної власності. Таким чином, організація-заявниця законно володіла спірною будівлею, оскільки та була майном, яке було закріплено за профспілками згідно з договором 1990 року і на яке не поширювалася Постанова № 2268.

У липні того ж року Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ) скасував постанову апеляційного суду та направив справу на новий розгляд до цього суду, проте апеляційний суд знову відмовив у задоволенні позовних вимог прокурора, по суті повторивши своє первинне обґрунтування. Прокурор подав касаційну скаргу.

19 лютого 2015 року ВГСУ скасував постанову апеляційного суду та постановив, що законодавчі акти, які були прийняті на початку 1990-х років щодо майна радянських профспілок були спрямовані на захист і збереження цього майна як державної власності після здобуття Україною незалежності з метою захисту інтересів її громадян. ВГСУ встановив, що спірна будівля була державною власністю, і право власності організації-заявниці на неї мало бути визнано недійсним. Однак він відмовив у задоволенні клопотання прокурора про витребування будівлі в організації-заявниці на тій підставі, що ФДМУ мав право лише розпоряджатися державним майном, але не володіти чи користуватися ним. ВГСУ також постановив, що оскільки організація-заявниця використовувала будівлю у передбачених статутом цілях, які відповідали інтересам суспільства, її слід було вважати «правомірним користувачем державного майна», і підстав для витребування будівлі не було.

Внаслідок ракетного обстрілу 17 квітня 2024 року будівля була повністю зруйнована.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) організація-заявниця скаржилася за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що позбавлення її майна було незаконним і непропорційним. Вона також скаржилася за статтями 6 і 13 Конвенції, що рішення національних судів у її справі не були належним чином обґрунтовані, а також не було ефективних засобів юридичного захисту у національному законодавстві. Європейський суд вирішив, що скарги організації-заявниці підлягають розгляду лише за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд зазначив про наявність серйозних сумнівів щодо існування суспільного інтересу у позбавленні організації-заявниці її майна у цій справі, з огляду на те, що держава протягом дев'яти років не вчиняла жодних дій, щоб повернути будівлю, хоча знала або повинна була знати про реєстрацію права власності організацією-заявницею не пізніше 2002 року. У цьому контексті Європейський суд зауважив, що своєю постановою від 19 лютого 2015 року ВГСУ визнав недійсним право власності організації-заявниці на будівлю, але не витребував її з володіння організації у зв'язку з характером її статутної діяльності, яка служила інтересам суспільства.

Європейський суд не побачив підстав відійти від свого висновку у справі «Фонд «Батьківська турбота» проти України», у якій встановив порушення Конвенції, незважаючи на продовження фондом-заявника користуватися майном після визнання недійсним договору купівлі-продажу та права власності на нього, оскільки не був переконаний, що визнання недійсним права власності було єдиним можливим варіантом для держави відновити свої права на спірне майно.

Європейський суд дійшов висновку, що після визнання недійсним її права власності організація-заявниця більше не могла користуватися тим самим набором прав, які вона мала раніше як зареєстрований власник будівлі. У зв'язку з цим Європейський суд також взяв до уваги аргумент організації-заявниці, що вона не зможе скористатися будь-якими схемами відшкодування за знищене майно.

З огляду на наведене, Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;
3. *Постановляє*, що питання про застосування статті 41 Конвенції не готове до вирішення, а тому,
 - (а) відкладає розгляд цього питання у цілому;
 - (б) закликає Уряд і організацію-заявницю упродовж трьох місяців надати свої письмові зауваження з цього питання та, зокрема, повідомити Суд про будь-яку угоду, якої вони можуть досягти; і
 - (с) відкладає подальший розгляд цього питання та делегує Голові комітету повноваження вирішити його за необхідності.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ШЕМЯКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SHEMYAKIN AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 23951/17 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 16 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЩЕГОЛЬКОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SHCHEGOLKOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 31916/23 та 3 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 23 січня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою. У заявах № 31916/23 та № 9064/24 заявники висунули інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заяві № 31916/23 заявник також висунув скарги за статтями 3 та 13 Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарг заявників у заявах № 31916/23 та № 9064/24 Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України.

Додаткові скарги у заяві № 31916/23 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, оскільки вони не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« *1. Вирішує об'єднати заяви;*

2. Оголошує прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою та інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 31916/23 – неприйнятними;

3. Постановляє, що ці скарги свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;

4. Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».